

МИКИ и Водениград

3

ЈА САМ ТЕ СПАСАО ОД АЖУЛА... САД ТИ ТРЕБА МЕНИ ДА УЧИНИШ УСЛУГУ!

РАДО! АЛИ, КАКВУ УСЛУГУ?

ПОТРЕБАН МИ ЈЕ ЧОВЕК ЗА МОЈ ОПИТ... ВИДИШ, МОЈ ПОСЛЕДЊИ АСИСТЕНТ ИМАО ЈЕ НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ!

ЗАИСТА?

ХВАЛА! БИЛО ЈЕ ЈУБАЗНО ОД ВАС... ИПАК МИСЛИМ ДА ЈЕ БОЉЕ ДА СЕ ВРАТИМ АЖУЛАМА!

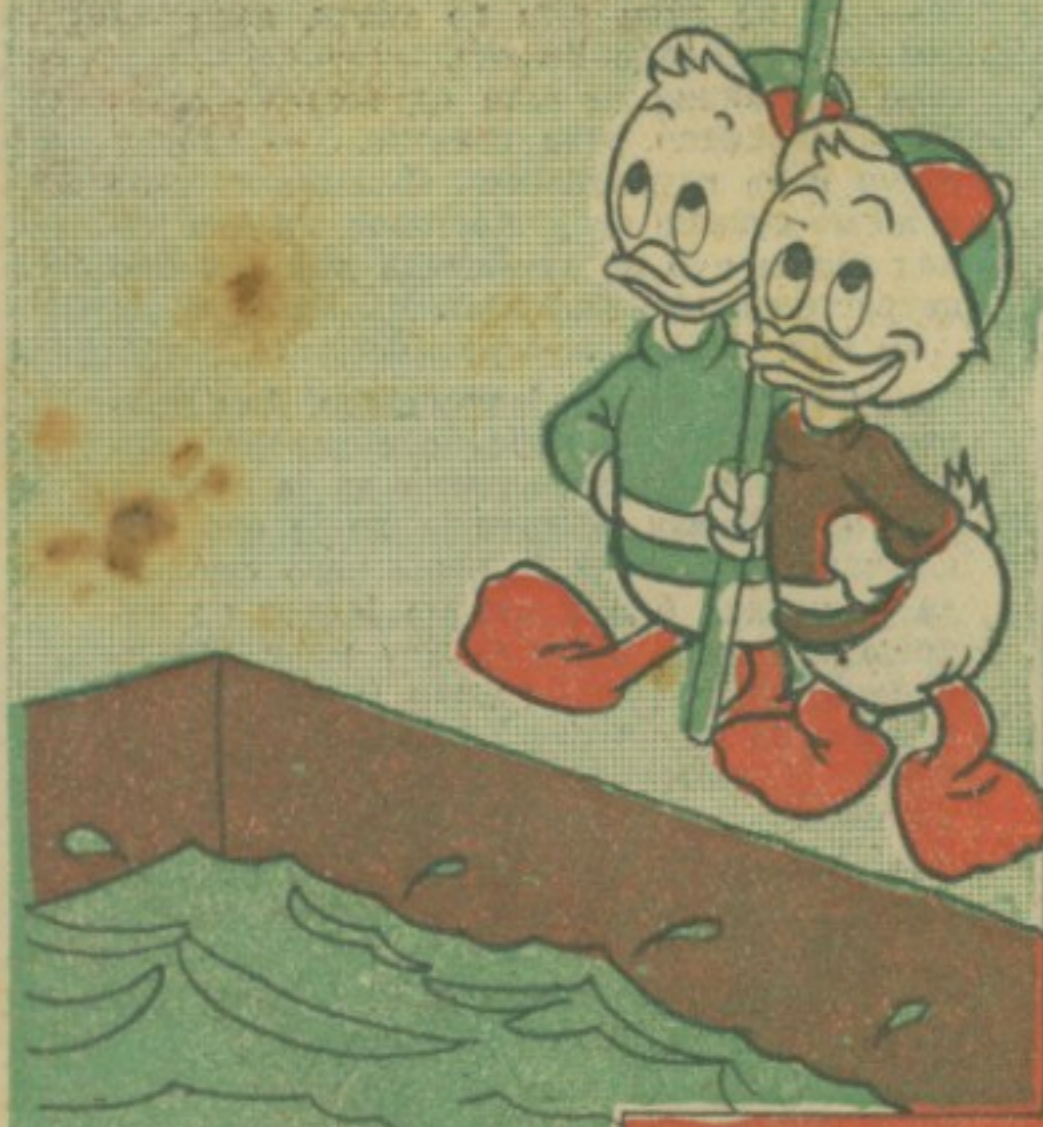

НЕ! ИМАМ СЈАЈНЕ ПЛАНОВЕ ЗА ТВОЈУ БУДУЋНОСТ!

ЗАР?

НЕ! НИКАКО! ОТКУД ВАМ ТА МИСАО?

ДА.. ВИДИШ... ЈОКУ ДА ТЕ ПРЕТВОРИМ У РИБУ!

НАДАМ СЕ ДА НЕ МИСЛИШ ДА САМ НЕКИ ЧУДАК!

НЕ! НИКАКО! ОТКУД ВАМ ТА МИСАО?

ЗНАШ, КАД САМ РЕКАО ДА КУ ТЕ ПРЕТВОРИМ У РИБУ... НИСАМ ТО БУКВАЛНО МИСЛИО!

ЈА СЕ БАР НАДАМ!

ВИДИШ... ЈА САМ ИЗУМЕО ЈЕДАН НАРОЧИТИ ПОЈАС-ШКРГЕ И...

... С ТИМ ПОЈАСОМ МОЌИ БИШ ДА ЖИВИШ ПОД ВОДОМ КАО РИБА!

ХИ... ТО БАШ НЕ ОДГОВАРА МОЈ СХВАТАЊУ О ЖИВОТУ!

ШТА ФАЛИ РИВАМА! ПЛИВАЈУ КУДА ХОЋЕ И КАКО ХОЋЕ! ЈЕДНОМ РЕЧЈУ, УЖИВАЦИЈА!

ЗАИСТА ДИВНО!

САДА КУ ТИ СТАВИТИ ПОЈАС... И МОЈ ОПИТ ПОЧИЊЕ!

ПРВО МИ ИЗНЕСИТЕ БАР ЈЕДАН УБЕДЉИВ РАЗЛОГ ЗБОГ КОГА БИ ТРЕБАЛО ТО ДА УЧИНИМ!

ПА...?

РАЗЛОГ ЈЕ ЗАИСТА УБЕДЉИВ!

Веровања и култови у Тоголанду

Амазиз Фели, родом из земље Тоголанда (Того), у Африци, студирао је на Економском факултету у Београду а сада се спрема за полагање доктората. За Политички забавник Фели је написао чланак „О веровању и култовима у Тоголанду“, који овде доносимо.

У земљи Того постоји низ култова. Такав је култ и тотемизам. То је веровање по коме нека група блиских сродника (братство, род) стоји у вези с неком животињском или биљном групом, или, што је ређе, с другим предметима или силама у природи. Те животиње, биљке, предмети и природне силе су тотем одређеног братства и рода. Обично се замисља да је тотем праотац (родоначелник) те групе. Иначе, тотем су најраспрострањенији код северноамеричких Индијанаца, Аустралијанаца, Меланезана и неких племена у западној Африци. Реч тотем је пореклом из језика Индијанаца.

У Тоголанду се по том веровању обожавају, например: питон, шимпанзо, дрво баобаб итд. Практично, тотемизам има веома мало позитивних обреда. Тако један стари тотем који и данас важи забрањује Црнцима да једу извесне врсте меса и да убијају неке животиње. У тоголандском пределу Алебо забрањено је јести зечево. Обожаваоци тотема Агбами, чији је симбол пчела, не смеју ни да окусе мед. У јужном Тогоу обожаваоци тотема Адиго не смеју да једу јарчевину. Исто тако, ако они ухвати у своје мреже рибу агбаши, која је иначе веома укусна и цељена, настоје да је што пре баце у воду.

Присталице Тогбе Дангбе или Лед Дангбе (што значи питон) не једу никад јагњетину. По њиховом веровању, сова не сме да се убије, јер у њој живе душе умрлих. Обожаваоци тотема Лакума и Конс не смеју да носе златан накит итд.

Африканци не обожавају само фетише, већ и схватају божанства, као што су природне

силе и њој су посвећене нарочите свечаности: свечаности сетве и жетве, у којима се огледа жеља да божанствена земља буде увек плодна.

Од тренутка кад почне да крчи земљу, па док не падне последње стабло, урођеник побожно поштује место посвећено земљи и својим працима који су је настајивали. Земља се крчи спаљивањем. Неки пут,

пре него што почну крчење, урођеници врше разне обреде, који по њиховом схватању треба да отерају зле духове који живе на дрвећу. Код племена Еве, најглавније расе у јужном Тоголанду, духови Тровос су духови земље и њих претставља дрвеће, извори, термитњаци итд. У тим Тровосима сачувани су веома примитивни облици култа.

Преци заузимају нарочито место у култу умрлих. Поштују се разне ствари које су им припадале и којима су се они за време свога живота служили. Духови предака бдеју над својим потомцима, шти те децу која се још нису родила и људе све до њихове смрти. Главне годишње свечаности посвећене прецима и умрлима

пре него што почну крчење, урођеници врше разне обреде, који по њиховом схватању треба да отерају зле духове који живе на дрвећу. Код племена Еве, најглавније расе у јужном Тоголанду, духови Тровос су духови земље и њих претставља дрвеће, извори, термитњаци итд. У тим Тровосима сачувани су веома примитивни облици култа.

Преци заузимају нарочито место у култу умрлих. Поштују се разне ствари које су им припадале и којима су се они за време свога живота служили. Духови предака бдеју над својим потомцима, шти те децу која се још нису родила и људе све до њихове смрти.

Главне годишње свечаности посвећене прецима и умрлима

су свечаности Јеке-Екле или Јеке-Јеке. Ове свечаности падају у септембру, на дан младог месеца. Цео месец дана пре свечаности не сме се употребљавати музички инструмент там-там: па ни за време сахране. Тачан датум свечаности не одређује се унапред, него тек онда када врач нађе у трњаку такозвани „тајанствени камен“ који људима објављује главна годишња доба. Прва ноћ свечаности претставља право посмртно бдење посвећено душама предака. На свим раскрсницама паде се велике ватре, „да на њима преци могу да упале своје луле“. Други дан је „дан тешења удовица“ и „посмртних даћа“. То је најжалоснији и најтужнији дан.

За време свечаности Јеке-Екле сваки треба да изрази своју жалост за покојницима, да тражи утеху и да се, по старом обичају, мери са својим непријатељима. У то време и најљући непријатељи пију воду из исте тикве и притом кажу: „Esi chia da ne ego“, што значи — „Вода гаси пожар љутине“. Трећи дан, који обично пада у суботу, јесте дан даривања. Суседи се тада међусобно даривају из знак милосрђа и братства, јер то по њиховом веровању годишњим покојницима. Племена Глићи за време тих свечаности приређује гозбе и плесове, па тада влада велика живост. Свечаност почиње и завршава се доласком и одласком краља овога племена, Агбана II, који сматрају великим познаваоцем обичаја и култа предака.

Поводом овог чланка треба напоменути да ова и слична веровања нису ништа друго него остаци заблуда из прадавних времена, које су одраз и слика живота и људске немоћи пред страшним природним силама и другим невољама, против којих људи нису могли да се боре, јер нису били наоружани научним знањем. Ова веровања нису ограничена на једно место; она су раширена широм целог света, а забуде се могу наћи и код неких заосталих чланова цивилизованог друштва.

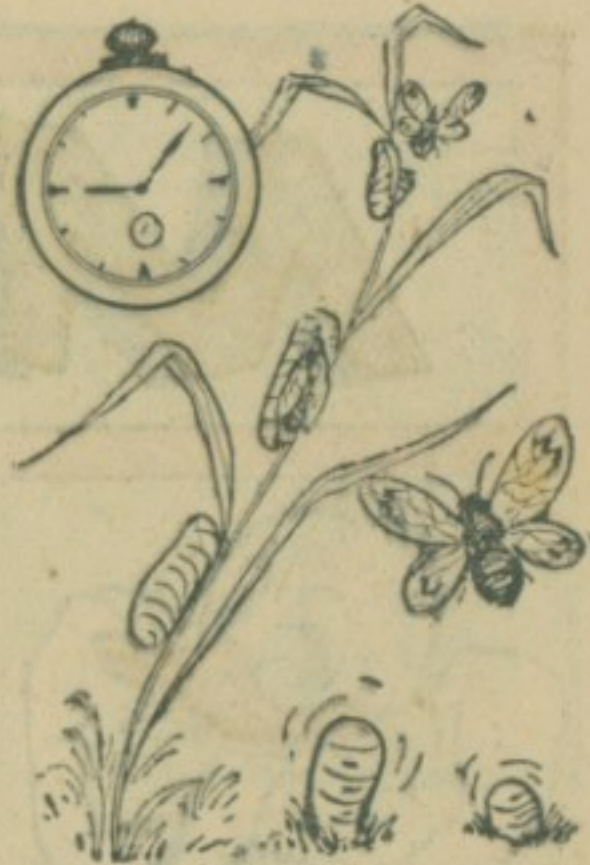
ТАЧАИ КАО САТ

Тачан инсект — зелена и црна цикада — прелази приликом претварања из лутке у одраслог инсекта кроз поједине фазе с толиком тачношћу, увек у истим временским размацима, да би по њему могли да се подешавају часовници. Цикада је инсект који се често виђа лети, а научно име му је тибичен приноза. Изгледа да почетак претварања цикаде из једног облика у други стоји у тесној вези са заласком сунца. То је утолком чудније кад се зна да лутке овог инсекта уопште не виде сунца. Од времена кад се излегу из јаја, црви цикаде живе под земљом, где се хране соковима из корења, а затим се, такође под земљом, претварају у лутке.

Једне топле летње вечери, тек што падне сумрак, изван број лутака цикаде излази из земље. И све једновремено почињу претварање у инсекте, сложено као да су на часу гимнастике. Оне се пењу на стабљике биљака, трудећи се да достигну што већу висину. Ово је за њих од велике важности, јер многе птице, па чак и мачке, сматрају лутке цикаде за нарочиту посласцицу. Преображај почиње око девет сати. Пет минута после девет, из лутке, чија је љуштура пукала, извирују леђа одраслог инсекта. Ако је човек довољно близу, може да чује крицање љуштуре која пуца. Инсект полако избија напоље и одмах се може разазнати боја његовог новог руха — црна и зелена. У 9 и 15 цикада је већ толико изишла из

љуштуре да њена фотографија потсећа на двоструко осветљену слику, пошто се једно поред другог виде два тела сличног облика — љуштура лутке и сам инсект.

Треба да прође још петнаест минута, па да цикада буде слободна и да први пут покрене своја крила. Ипак, једним крајњком репа још је везана за љуштuru. У десет часова, тачно један сат после почетка преображавања, цикада је постала потпуно инсект. Лутка, која је стално живела под земљином површином, претворила се у становника врхова др

већа. У зору следећег дана мужјаци ће придружити своје гласове летњем хору инсеката, а женке ће ускоро почети да полагају јаја под кору дрвећа. Из јаја ће се излећи црви, који ће одмах сићи под земљу. Тамо ће они провести дуге године, да би једног дана, добивши крила, уживали релативно кратко време у сунчевом сјају и зеленом дрвећа.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(27)

Роман од И. АСИМОВА

— Ја не знам шта то значи, леди — понизно одговори Валона.

— Урођеници не пате од тога. — готово истовремено рече капетан. — Међу њима нема неурастеника. Њихове потребе и жеље сувише су једноставне. Ја још никад нисам чуо за урођеника који би био неурастеник или психопат.

— Али, онда ...

— Онда је сасвим једноставно. Ако примимо фантастичну причу ове девојке, можемо једно да закључимо да је младић био криминалац. У случају да је овај закључак тачан, онда је више него сигурно да је младић био у рукама једног од надрилекара који врше праксу међу урођеницима, да га је тај готово усмртио и затим га, да не би сам био откривен и кажњен, једноставно бацно на неко усамљено место.

— Али, то је онда морао бити неко ко има штап заборава, — успротиви се Самија. — Ви сигурно нећете тврдити да је до такве напаве могао доћи и употребити је један урођеник.

— Свакако да нећу. Али, исто се тако не може претпоставити да је један лекар, овлашћен да то чини, могао тако нестручно да обави тај посао. Те противуречне чињенице неминовно намећу закључак да је све то кроз насрзок лаж. Ако хоћете да примите мој савет, леди, ви ћете ове две особе да препустите мени. Видите и сами да је бескорисно од њих ма шта очекивати.

Самија је оклевала.

— Па ... можда сте у праву.

Она устаде, али је и даље гледала у Рика. Капетан се у тренутку нађе иза ње, подиже столицу и склопи је.

Рик екочи на ноге.

— Чекајте!

— Изволите, леди, — рече капетан држећи отворена врата да би је пропустио.

— Моји људи ће га умирити.

Самија застале у довратку.

— Неће бити сувише груби?

— Верујем да неће имати потребе да прибегну крајњим мерама.

— Леди, леди! — повика Рик. — Ја могу то да докажем. Ја сам са Земље.

Самија застале за тренутак, неодлучна.

— Хајде да чујемо шта то има да нам каже.

— Како желите, — хладно одврати капетан.

(Наставиће се)

Капетан даде људима знак да напусте ђаду и они се без речи повукоше. Затим, он постави лаку столицу на расклапање, од алуминијума и Самија се спусти у њу.

— Устаните! — обрати се он оштро Рик и Валони.

— Не! Нека седе. И ... ви се не мешајте; капетане, — додаде Самија, а затим се обрати њима двома:

— Тако, ти си значи Флорињанка, девојко?

Валона одлучно затресе главом.

— Ми смо с Вотека.

— Не треба да се плашиш. Ништа не мари што сте Флорињани. Нико вам неће учинити никакво зло.

— Ми смо с Вотека.

— Али, зар не видиш да си уствари већ признала да сте с Флорине? Зашто си му покрила очи?

— Њему није дозвољено да гледа у лице једне леди.

— Чак и ако је с Вотека?

Валона је ћутала, Самија је пусти да мало размисли о овоме, а затим, покушавајући да јој се љубазно насмеши, настави:

— Само Флорињанима није дозвољено да управе поглед на Саркијанке. Видиш, тиме си сама признала да си с Флорине.

— Он није, — провали из Валоне.

— А ти јеси?

— Да, ја јесам. Али, он није. Њему немојте ништа учинити. Он заиста није Флорињанин. Нашли смо га тамо једног дана. Ја не знам одакле је, али није с Флорине.

Самија ју је изненађено гледала. Није очекивала толико речи од ове уплашене девојке.

— Добро. Говорићу с њим. Како се зовеш, младићу?

Рик је нетремице гледао у њу. Зар тако изгледају жене са Сарка? Тако сићушне и пријатне. Био је задовољан што му је дозвољено да је гледа.

— Како се зовеш? — понови Самија.

Рик се прену из своје зачараности и покуша да јој одговори:

— Рик, — рече он, а кроз главу му пролете: „Па то није моје име“. — Мислим Рик, — исправи се.

— Зар не знаш како се зовеш?

Валона, очигледно на мукама, покуша да нешто каже, али је Самија заустави оштрим покретом руке.

— Не знам, — одмахну Рик главом.

— Јеси ли ти Флорињанин?

Сада је Риков одговор био сигуран:

— Не. Ја сам био на једном васнонском броду. Дошао сам на њему. Да, на једном броду сам дошао на Флорину, а пре тога

сам живео на једној планети.

— Којој планети?

Било је то као да се мисао мучно пробија кроз мождане канале сувише уске за њу. А онда, мисао се пробила и сам Рик био је изненађен звуком свога гласа, звуком тако давно заборављеним:

— Земља! Дошао сам са Земље!

— Земља?

Рик климну главом.

— Где се налази та планета Земља? — обрати се Самија капетану Ресетију.

— Никад нисам чуо за њу, — одврати капетан уз непријатан осмех. — Не узимајте озбиљно тог младића, леди. Урођеници лажу на исти начин на који дишу. Лаж им лежи у крви. Они ће вам рећи прво што им падне на памет.

— Али, он не говори као Флорињанин.

— Она се поново обрати Рикју:

— А где се налази Земља, Рик?

— Ја ... — поче Рик, приносећи дрхтаву руку челу — она је у сектору Сиријуса.

— Постоји сектор Сиријус, зар не? — рече Самија капетану.

— Да. То је тачно. Питам се само откуд он то зна. Али, то још не значи да планета Земља заиста постоји.

Рик се побуни са жестином:

— Постоји. Ја се добро сећам, кажем вам. Већ одавно сам почео да се присећам разних ствари. Не варам се. Ја се сад не могу преварити.

И он се окрете Валони, зграбивши је за лакат.

— Лона, реци им да сам дошао са Земље. Јесам! Јесам!

Валонине очи биле су разрогачене од страха.

— Нашли смо га једног дана, леди, и тада уопште није имао разума. Није умео сам да се облачи, ни да иде, ни да говори. Касније је сећање почело мало помало да му се враћа. И све оно чега се сетио било је тачно. Он можда заиста долази са Земље. Ја не желим овим да противречим господину ...

— Све те приче не значе ништа. По њима, он би могао потицати и са самог Сарка, — замуља капетан.

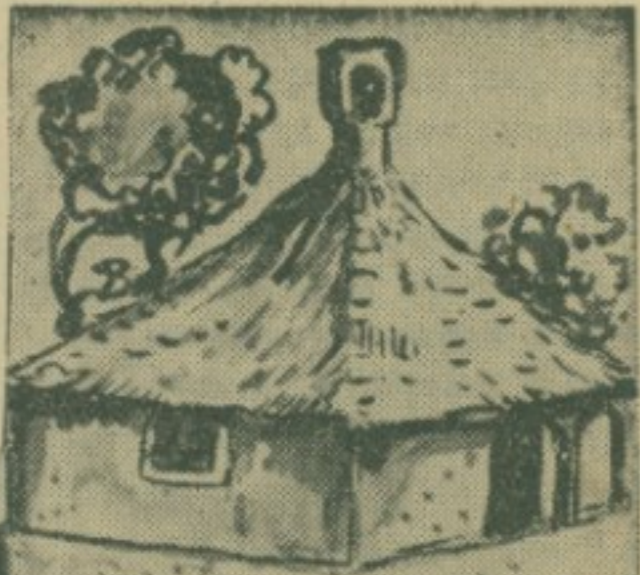
— Можда. Ипак, у свему овом има не-

Не боји се ни града ни слане

Пича се да је кромпир пренет (у Србију) у време Кочине Крајине (1787) из Немачке, и заповест је била издана да свака кућа засеје по један плуг кромпира. Сад га сељаци сеју радо, јер, веде, „роди у земљи, па се не боји ни града ни слане“. Тако је записао Милан Б. Милићевић у свом делу „Кнежевина Србија“ о првом помену кромпира у Србији. Иначе, домовина кромпира је Јужна Америка, где и данас успева у дивљем стању. У Европу је донесен после открића Америке, у 16 веку.

У једној наредби кнеза Милоша од 24 фебруара 1821 године каже се: „Да се свак на пролеће постарао семе од кромпира наћи и усејавати. Будући да је та ствар нама свима полезна људима имати, тако и за марву употребити“.

Кромпир се помиње и у једном другом спису, од 16 марта 1823 године: „Писао Марку Георгијевићу, базрфан-баши у Београду, да пошаље три књиге сверху обрадовања верограда (повртарства), сверху обрадовања воћа и сверху дучења говеда, књиге немачким језиком списане, за које да пише професору Магарашевићу у Новом Саду, да ји потражи у Јанковићевој књигопродавњи, а ако и

тамо небуде, да и набави из Пеште, само да буду књиге исте од најновији времена.“

Из овог писма се види да су се у то време тражиле књиге у којима су давана упутства како треба гајити кромпир, да би се добио већи принос. Пет дана после датума који је стављен на ово писмо, неки Марко Ђорђевић пише кнезу Милошу:

„Шилем данас различна семена, све сам из Земуна набавио: енглеских кромпира немају у Земуно, писао је Панта у Варадин, старају се набавити ји, Шпарт-семе неможе тако фришко дати плод, него по томе мало старају се расад да пошаљем, нема га нити у Земуно, него само код г. Генерала, мислим да ће ми дати“.

После се кромпир проширио, а већ 1858 године он је у Ужицу био обично поврће.

Кромпир је иначе једна од најважнијих и најраспрострањенијих врста људске хране. Он у себи садржи скроб, минералне соли и витамин Ц, који се налази испод љуске. Због тога је боље кромпир стругати него га љуштити, јер ће се на тај начин сачувати више витамина Ц. Када се кромпир кува, онда у њему остане свега 15 до 25 одсто овог витамина. Исто тако, и преко зиме пропада витамин Ц у кромпиру, па га у пролеће готово више и нема.

ЖАБЕ ИЗ ВАЗДУХА

Поред других необичних киша, више пута су забележене и кише краставих жаба и риба, које су се догађале у Старом веку, а поновиле су се неколико пута и у новије доба. Њих проузрокују јаки ветрови који дувају изнад мочвара и бара, подижући у висину воду са свим што се у њој налази. Таква киша обично се сурвава с великом жестином на насеља и изазива страх код становника. Једна се догодила и у Тунису, 1939 године.

Бетонска гнезда за птице

Кад се зна да један пар птица-певачица уништи за годину дана 75 килограма инсеката, 120 милиона њихових јаја и 150.000 гусеница, није никакво чудо што се у Немачкој спроводне мере које имају за циљ да повећају број птица. Ове мере су утолико потребније што све више нестају шуме и жбунови, у којима су птице свијале своја гнезда, тако да је у појединим областима птица такорећи потпуно нестало. Сада се на многим местима поред немачких аутострада, а нарочито на мостовима, подижу бетонска гнезда за птице. Она ће бити различитих величина, пошто су намењена разним врстама птица. Тако ће гнезда за врапце имати отвор од 32, а за сенице од 27 милиметара. Гнезда ће моћи и да се отварају, ради чишћења. Готова гнезда птице су већ почеле да запоседају.

КАО У БАЈИ

ИСТО ТО ДОГАЂА СЕ, КАД ГРОМ ПОГОДИ ЛИНИЈУ КОЈА ЈЕ ВЕК ПОД ЕЛЕКТРИЧНИМ НАБОЈЕМ. ЗБОГ ТОГА ОНА ЗАШТИТНА ЖИЦА ИГРА ТАКО ВАЖНУ УЛОГУ ЗА ВРЕМЕ НЕПОГОДЕ.

..И ЈА МОРАМ НА ПОГОД... ДА ПРОВЕРИМ ЕЛЕКТРОВОДЕ.

ЗБОГОМ! И ХВАЛА!

КИША ВЕК ПРЕСТАЈЕ...

ЈЕР ОВЕ ИСТЕ ЖИЦЕ С НА ПОНОМ ОД 100.000 ВОЛТИ ДАЈУ СТРУЈУ ЗА НАЈБЕ СИЈАЛИЦЕ, ПРЕЈАЛИЦЕ, ЕЛЕКТРИЧНЕ ПЕЋЕ...

ЧЕКАЈ МАЛО... ПА ЗА ЊИХ ЈЕ ПОТРЕБНО ЈЕДВА НЕШТО ВИШЕ ОД СТОТИНУ ВОЛТИ... НЕ 100.000!

ЗНАШ, ПАМЕ СУ МИ НА УМ ЖИЦЕ КОЈЕ НАМ ДОНОСЕ СТРУЈУ ЗА КУЊУ УПОТРЕБУ? ГДЕ ЊИХ ДА УКЛОПИМ У ОВАЈ СИСТЕМ ЖИЦА ВИСОКЕ ВОЛТАЖЕ?

И ОНЕ ТУ СПАДАЈУ...

СВАКАКО, АЛИ ТО ЈЕ ИСТО ЕЛЕКТРИЦИТЕТ... САМО ДА СМАЊЕНОМ ВОЛТАЖОМ...

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Колико има залеђеног копна?

Када говоримо о залеђеном копну, онда обично мислимо на поларне области. Али, и изван тих предела има леда. По мишљењу стручњака, залеђени део земљине површине захвата простор од око 15 милиона квадратних километара.

Ислан (13.460), Земљи Фрање Јосифа (17.000) и Новој Земљи (15.000).

У Азији залеђени део континента заузима простор од 12.000 квадратних километара.

У Африци је под ледом 20 квадратних километара.

У Северној Америци залеђени континентални део заузима 20.000 квадратних километара, Северна Острва 100.000 и Гренланд 1.900.000 квадратних километара.

У Јужној Америци залеђено земљиште има површину од 10.000 квадратних километара.

У Аустралији — на острву Новом Зеланду под ледом је 1300 квадратних километара.

Поларне области: Арктик — 2.101.000 квадратних километара; Антарктик — 13.000.000 квадратних километара. Овде се један део леденог покривача налази над морем.

У Европи се највише залеђеног копна налази у Скандинавији, на Алпима и Пиринејима. Цео залеђени простор заузима 8.940 квадратних километара.

На острвима која припадају Европи највише залеђеног копна има на Јан Мајену (70

ри и други) у доба када није било довољно посла снабдевају купце наземнично. На овај начин еснафи су омогућавали да сваки њихов члан дође до рада и зараде.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИО ГРАД ПАУНИ?

Пауни су били стара српска престоница. Налазили су се на Паун-Пољу, пределу у јужном крају Косова Поља, недалеко од железничке станице Урошевац.

Пауни су се у Средњем веку називали и Паун-Поље. Помину се од 1073 године, када је овде потучен Бодин у устанку против Византије. У доба краља Милутина (1282—1321) Пауни су постали омиљена престоница. У близини краљевског замка Пауни, који је био опкољен њивама, ливадама, воденицама и језерима, налазила се и једна црква са седиштем за архиепископа.

НОВАЦ ПАРА

Пара је првобитно (од 17 века) била турски сребрни новац у вредности од једне четрдесетине гроша. Реч пара води порекло од персиске речи парех, што значи комад.

Пара је била најнижа јединица турског новчаног система који је увео султан Абдул

Мецид 1844 године, а чија је највећа јединица била златна лира (златна мецидија). Кнез Михаило ковао је 1868 године бакарне комаде у вредности од 1, 5 и 10 пара, а када се Србија (1873) придружила латинској новчаној унији пара је изједначена с француским сентимом (1 динар = 100 пара). Комади од једне паре после придружења латинској унији нису више ковани, него само никлени комади од 5, 10 и 20 пара, а у почетку још и бакарни од 5 и 10 пара. Бакарни комади од 2 паре, који су у почетку овог века били пуштени у оптицај, нису нашли одзива, те су ускоро повучени из промета.

ЗЕМЉА С НАЈРАЗВИЈЕНИЈИМ ВАЗДУШНИМ САОБРАЋАЈЕМ

Унутрашњи ваздушни саобраћај на Исланду сматра се релативно најразвијенијим у свету. С обзиром на тежак терен, највећи део међуградског саобраћаја одвија се ваздушним путем.

ЉУДИ СУ НЕКАД БОЉЕ ПЛИВАЛИ И РОНИЛИ

Преисториски човек био је одличан пливач. То је закључак до кога су недавно дошли научници проучавајући преисториске цртеже на зидовима пећина. Готово сви Египћани који су живели пре 6000 до 7000 година знали су да пливају и с великим задовољством купали су се у Нилу, упркос опасности која им је претиа од крокодила. Но, постојао је цео један народ који није знао да плива. То су били стари Персијанци, којима је религија забрањивала да пливају.

Најбољи пливачи античког доба били су Атињани. Према законима који су владали у тој држави, први и основни задатак свих родитеља био је да науче своју децу да читају и пишу и да — пливају. Феничани и Картагињани били су такође у правом смислу речи људи-рибе. Из историје Александријских ратова (356—323 године пре наше ере) види се да су сви Македонци знали да пливају. Пливање је било обавезно и код Ибераца, Гала и Франака.

У старо време нису се могли замислити људи који се купају а не пливају. Код Римљана је купање и пливање било тако омиљено да су људи који услед старости или физичких недостатака нису могли да се покрећу у води стављали у нарочите каде-љуљашке, које су робови или чланови породице љуљали за све време купања.

Купање и пливање сматрани су у античко доба као спасоносан лек за многе болести. Купању је прибегавао свако ко је желео благ сан и пријатан одмор. Чувени римски лекар Целијус Аурелијус препоручивао је паралитичарима пливање. Он би им на леђа наместо надувану животињску бешику, па их је тако спуштао у воду.

Људи античког доба били су исто тако изврсни рониоци и вадили су из великих дубина бисер, корале и сунђере. Рониоци са острва Родоса, из доба Тита Ливија, били су познати мајстори за вађење драгоцености из потопљених бродова. По законима који су тада важили, они су добијали 10 одсто од вредности изваћених предмета кад брод није лежао на већој дубини од једног метра, 30 одсто кад је био на дубини од четири метра, а 50 одсто кад је дубина износила више од осам метара.

Још пре неколико хиљада година рониоци су за дисање под водом употребљавали дугачку цев од трске. Аристотел сматра да за ово откриће људи имају да захвале слону, који им је први показао да с вер-

тикално усправљеном сурлом може да проведе дуго време под водом а да га друге животиње и човек не примете.

Најчувенији ронилац у 15 веку био је Сицилијанац Николас, назван „Риба“. За њега се говорило да више воли воденог ваздух. Помоћу трске, он је остајао по више дана под водом, излазећи на површину

само да прими храну. Иначе, ликов брзином до дна. У ризи држи огроман нож, а око појаса му је везан цак за прикупљање шкољки и сунђера. Кад му понестане ваздуха, ронилац ножем отсече конопца који га веже за камен и нагло се одбије ка површини. У случају да му позли или му се догоди каква несрећа, он повуче неколико пута конопца и другови га извуку на површину.

Зат најбоље рониоце на свету сматрају се Полинежани из племена Тумоти и Сингади. Они су у стању да остану непомични под водом преко три минута. Наравно, кад се крећу могу да издрже много мање, јер троше више кисеоника. Хронометром је мерена дужина ронења најбољих ловаца у Индиском Океану. Рекорд је износио 82 секунде, док је величина ронилаца могла да издржи под водом око 70 секунди.

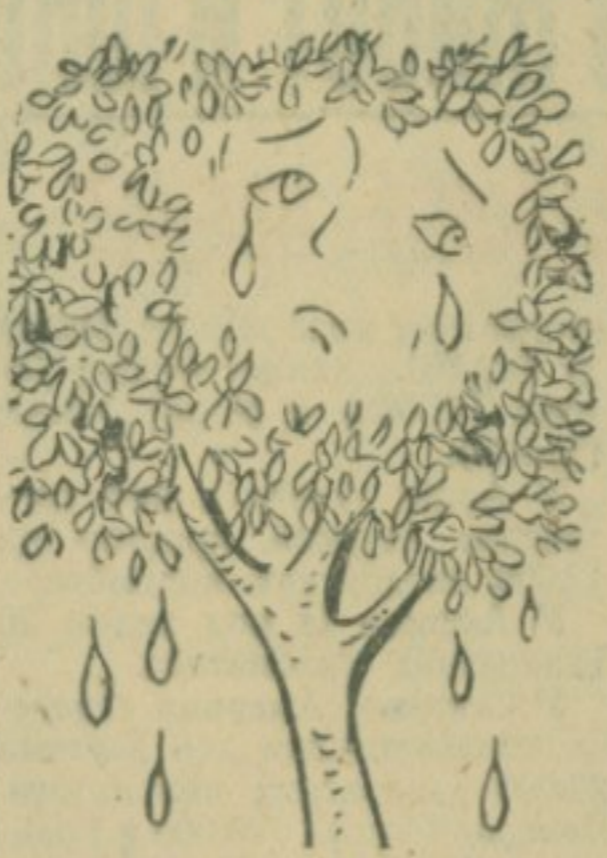
Потпуно здрав човек може да зарони у дубину од пет до шест метара. Ту почињу озбиљнији болови у ушима, који спречавају даље силажење. После пажљивог тренинга, болови на тој дубини престају и ронилац може да се спусти до десет метара. Изванредно снажни и извежбани рониоци могу да роне до дубине од 12 до 15 метара, а само ретки међу њима могу да достигну 20 метара. Светски рекордер у дубинском ронењу је Италијан Рејмондо Бихер, који се недавно, под контролом лекара Жилбера Данкана, спустио без маске и гњурачког одела до дубине од 39 метара.

Најчудније међу стотинама хиљада

Вероватно се никад неће знати, чак ни приближно тачно, колико има биљних врста на свету. Према прорачунима једног америчког научника из 1910 године, на свету је тада било око 210.000 разних врста биљака. Тај прорачун данас нема вредности, јер је отада, за непуних педесет година, откривено још два пута толико биљака. Место 79.160 врста лишјајева, једноћеличних алги и печурака, колико је амерички научник израчунао да их има на свету, данашњи ботаничари сматрају да их има преко 250.000. Поред тога, постоји око 550 разних врста дрвећа и 300.000 врста разноврсног цвећа.

Дрвеће које плаче

На Канарским Острвима постоји дрвеће које „плаче“, односно са кога „пада киша“, како га други називају. Уствари, преко ноћи лишће овог дрвећа лучи једну течност која потсећа на кишне капи. Неке врсте смокава такође луче велике количине воде из свог лишћа кад се налазе на тлу које не пропушта течност, те

она не може да испарава из њега.

У тропским крајевима неке врсте дрвећа непрестано су

преплаћене цврћима који луче прозирну течност у виду ситних капи налик на кишне. На Цејлону такође расте дрвеће са кога „пада киша“. Увече и у току ноћи лишће упија водену пару и затвара се. Ујутру се оно отвара и испушта нагомилану течност у виду ситних капица.

Највеће лишће на свету

Листови највећих палми са Цејлона дуги су и до пет метара. Код неких банана листови су дуги шест, а широки је-

дан метар. Ту спада и мексиканска агава, чије је лишће дугачко три метра. Водена биљка викторија регија има лишће које претставља права мала острва на води, са три до четири метра у пречнику. Један лист викторије регије може да поднесе терет од тридесет килограма, што значи да десетогодишње дете може да седне на њега без бојазни да ће потонути.

Највеће лишће на свету, дуго 15 метара, има једна папрат са Хаваја.

Дрво старо 80 милиона година

У држави Вирџинији, у САД, један фармер је на свом имању откопао добро очуван окамењени пањ, за који научници сматрају да потиче од пре 80 милиона година. Палеоботаничари института у Вашингтону тврде да ово дрво припада врсти кинариса и да је расло много милиона година пре ledenог доба.

МАЛЕ

ЗАНИМЉИВОСТИ

НАЈСТАРИЈИ НАКИТ

Сматра се да огрлице спадају у најстарији лични накит. Оне су ношене још пре готово 10.000 година.

ЈАЈА С ДЕБЕЛОМ ЉУСКОМ

Ускоро ћемо имати на тржишту нову врсту јаја, с много дебљом љуском — изјавили су научници из Висконсина који су, после читавог низа опита, најзад успели да ко-

кошке на њиховој фарми носе јаја с јачом љуском него досад. Љуска обичног јајета износи отприлике 8% тежине целог јајета, док ће код нових јаја износити око 11 одсто. Оваква јаја биће много погоднија за чување и транспорт.

НАЈДУЖА МУЊА

Најдужа путања муње која је икад досад забележена запажена је недавно помоћу радара на тексашком Агрикултурном колеџу. Она је износила 112 километара.

БРЗИНА СВИРАЊА НА КЛАВИРУ

Недавно проучавање грамофонских плоча с једном Шопеновом сонатом, коју су отсвирали чувени пијанисти Серџи Рахмањинов и Артур Рубинштајн, показује да је 1760 нота отсвирано брзином од 23 у секунду.

МИСЛИО ДА СУ ЖЕНЕ

Џон Ричардсон, салутик познатог енглеског морепловца и истраживача Џона Франклина, често је препричавао свој, како је он говорио, најзанимљивији догађај међу Ескимима. Кад је њихова барка први пут пристала код ушћа реке Макензи, искупила се на обали велика група Ескимита, који су радознато посматрали странце. Један млад ескимски ловац пажљиво је загледао чамац са свих страна, а онда је нешто запитало. Кад је његово питање преведено на енглески, сви морнари су прснули у грохотан смех. Наиме, млади Еским је, помисливши да су морнари у чамцу жене, запитало да ли свим белим женама расте брада...

Забавна је касније била објашњена. Наиме, овај северни народ има две врсте чамаца. Велике чамце Ескимита називају умнаки и на њима жене превозе покућанство кад је породица принуђена да мења место боравка. Мушкарци никад не употребљавају ове чамце, већ искључиво лаке кајаке с којима одлази у лов. Како је велики чамац енглеских истраживача потсетно младог ескимског ловца на њихове умнаки, то је он, сасвим природно, поверовао да њиме управљају жене.

МАЛЕ

ЗАНИМЉИВОСТИ

НЕПОБЕДИВЕ МУВЕ

Изгледа да је домаћа мува забележила још једну победу у рату који људи воде против ње. Дански научници су нашли да је мува, поред тога што одолева ДДТ-у, имуна и против много јачих фосфатних средстава. Пре неколико година, кад су у Данској покушали да уништавају муве фосфатним препаратима, изгледало је да је против њих најзад нађен лек. Међутим, муве су брзо постале имуне, тако да ни од овог средства није било велике користи.

„КОПАЧ ЗЛАТА“

Неки Американац из Хетсбургга, у држави Мисури, патентирао је аутоматско „копача злата“. То је, уствари, багер који копа по речном дну и одмах одваја сребро и злато.

КО СУ БИЛИ ПАТЕЗИ?

Патези су били градске и племенске старешине старих Халде

јаца. Патез је био у исто време световни поглавар и првосветшеник.

КАКО НАЛАЗЕ ЦИЉ?

Огледи су показали да голубови-писмоноше проналазе свој циљ захваљујући магнетским силама земље. Голубови којима се за крила приврсте сићушни комадићи намагнетисаног метала беспомоћно лутају, јер ти делови метала неутралишу дејство магнетских сила.

НОВА ВРСТА КОКОШАКА

Пре неколико година створена је у Америци нова врста кокошака, која се већ одомаћила у многим крајевима света. Њено бело месо има укус фазана и дивље кокошке. Да би овај укус на дивљач био што јачи, ове кокошке се хране орасима и боровницама, док се пилићима даје млеко, да би им месо било што беље. Кокошке су добијене укрштањем малајских петлова, који се употребљавају искључиво за међусобну борбу, с кокошкама енглеских раса. По облику потсећају на патуљасте ћурке и тешке су око пола килограма.

АПАРАТ — ВАТРОГАСАЦ

Предетектор је назив новог апарата који треба да сигнализира избијање пожара. Осетљива цев, такзована хладна катода, повезана је са две јонизационе коморе у којима се налази по једна плочица радијума. Димни гасови доводе до пораста активитета у комори, што чини да катодна цев може да спроводи електрицитет. Тиме се аутоматски укључују сирене за узбуну, искључује вентилација и стављају у погон уређаји за гашење пожара.

ОТКРИЋА У 1955 ГОДИНИ

Сведоци брзог и сталног напредовања науке

Утврђено је да највећа звезда у свемиру, Алфа Херкулис, има пречник 200.000 пута већи од пречника Сунца.

Астрономи су установили да Месечева атмосфера има само један трилионити део густине Земљине атмосфере, и то на надморској висини равнотлуца. Вулкани на Марсу експлодирају исто тако често као и вулкани на Земљи. Сматра се да су те вулканске ерупције узрок чудних свих облака који се дижу с Марсове површине.

Утврђено је да је планета Јупитер извор повремених избијања радио-шумова. Помоћу великих радиотелескопа откривено је да 1936 не беских тела емитују радио-

таласе; за 500 ових тела зна се њихов тачан положај.

У сазвезђу плавих звезда у Великом Магелановом Облаку има неколико звезда које су 200.000 пута сјајније од Сунца.

Током 1955 године примећено је девет комета. Једна од њих била је ретка „расцепљена“ комета која је изгледала као двострука звезда. Две комете могле су се видети голим оком.

Година 1956 већ се ближи крају, а тек сада је израђен систематски преглед научних открића постигнутих у претходној. То никако не значи да се о њима није и раније писало, јер ниједно откриће не остане незабележено на страницама листова и часописа. Сваке године свака научна област забележи читав низ њаних и већих постигнућа, која сведоче о сталном и брзом напредовању науке.

Први део Небеског атласа, који је опсерваторија у Паломару почела да израђује још 1949, завршен је прошле године у јулу месецу. Овај део садржи првих 200 карата небеског свода и у њему су дате, многе звезде и галаксије — неке од њих удаљене су 600 милиона светлосних година — снимљене помоћу великог Шмитовог телескопа. Атлас ће бити завршен до краја ове године и садржаваће 1758 фотографија.

Биологија

Помоћу осветљавања „родитеља“ атомским бомбардовањем, створене су нове врсте биљака.

Атомским зрачењем изазване су код биљака наследне промене које их чине имуним према извесним биљним болестима.

Откривено је да једна хемикалија (3—Ц1 — ИПЦ) зауставља клијање кромпира остављеног за исхрану и смањује проценат зруљења.

Пошто се изложки дејству атомског зрачења, кромпир може да се чува пуно годину дана ако се држи на температури од 8,8 Целзијевих степени.

Утврђено је да зелене биљке зраче светлост сличну светлости код свитаца, само много слабију. Стручњаци су успели да у лабораторијама добију хемиско једињење идентично ономе које је узрок светлосном зрачењу биљака.

Антитела за сва три типа полиомиелитиса нађена су у крвном серуму краве.

Откривена је једна бактерија која може да живи, и то да се успешно развија, на смртоносном отрову калијум-цијаниду.

Утврђено је да „зифт“ наставља сагоревањем цигарете и заживљава на биљкама туморе сличне раку.

Хемија и физика

Мерење брзине ултразвучних таласа који пролазе кроз течна органска хемиска једињења показало се као ново и веома успешно средство за хемиске анализе.

Утврђено је да је потапање у воду добра заштита за животиње од атомског зрачења.

Елементи 99 и 100 добили су називе „ајнштајнијум“ и „фермијум“, у част два велика научника који су умрли у 1955

години. Елемент 101 произведен је у веома малим количинама (17 атома) и добио је име „менделевијум“.

Начињена је батерија величине осредњег дугмета која, тиме што је као анода употребљен нијдијум, може читаве године да даје електричну енергију сталне волтаже.

Израђена је пумпа за припење воде са сунчевом енергијом као погонским средством.

Добијен је веома трајан атомски светлосни извор, и то бомбардовањем фосфора помоћу честица из радиоактивног стронцијума 90.

Начињена је сунчана пећ за кување. Сунчеву енергију за ту пећ прикупања и одбија један штит од пластичне масе који се, приликом преношења, може склопити као кишобран.

Помоћу веома високих температура и исто тако високог притиска добијен је вештачки дијамант.

Техника и технологија

Израђен је апарат за рентгенско снимање са експонажом од свега једног хиљадитог дела секунде.

Пронађен је течан облик најлона.

Начињен је звучник који се чује у кругу полупречника 6,5 километара.

Конструисан је мали радио-отпремник коме као погонско средство служи само снага људског гласа.

Произведена је хартија од синтетичких влакана, као што је, на пример, најлон.

Хартија од стаклених влакана употребљена је уместо цигарет-папира.

Нађен је начин да се челични делови аутомобила превлаче танким слојем алуминијума, чиме се спречава рђање.

Пронађен је поступак вулканизирања гуме без топлоте и сумпора, једноставним излагањем гуме кратким гама-зрацима које зрачи кобалт 60.

Постао је стварност мали радио-отпремник који се за рад користи сунчевом енергијом претвореном у електричну помоћу селенијума.

Патенти

Уређај који одаје звук сличан звиждуку чим се на аутомобилској гуми појави најмање оштећење.

Нов метод за добијање слатке воде из морске.

Аутострада над ирагом

Према пројекту једног немачког архитекта, аутострада која би прелазила преко Диселдорфа, у дужини од четири километра, требало би да реши саобраћајне проблеме тога града. Аутострада би се пружала изнад железничких колосека и била би изграђена на принципу висућних мостова. Она би се на погодним местима спајала са аутострадама које повезују Диселдорф с другим градовима, а на више места и са центром града. Разматра се могућност изградње гаража поред ове „ваздушне“ аутостраде. Иако ће трошкови бити знатни, они ће ипак бити нижи него да се проширују постојеће градске улице, што би изискивало рушење многих зграда.

Пилуле и гуме за жвакање које „убијају“ жељу за пушењем.

Писаћа машина која притиском на одређену дирку испишује читаве речи или реченице.

Атомски часовник који за 100 милиона секунди може да варира само један секунд, конструисан на основу сталних, природних вибрација атома код амонијака и других молекула.

Моторно возило с пропелером за кретање по леду и набијеном снегу, које се може преудесити и за вођњу по води и суви.

Летећа подморница с бродском елисом и машином за кретање под водом, а крилима и млазним мотором за лет кроз ваздух.

Водене смучке које држе смучара на површини чак и кад се он не креће.

Стакло за прозоре које се угиба уместо да се распрсне кад се у близини догоди каква експлозија.

Авион који може да полети право увис.

Вакцина против великог кашља произведена помоћу ултразвучних треперења.

ЕНДРЈУ И ЊЕГОВИ СЛЕДБЕНИЦИ

Неки амерички произвођач клавира по имену Ендрју прешао је 1878 године Атлантски Океан у чамцу дугом свега шест метара; а и здрав и читав стигао на светску изложбу у Паризу. Године 1900, у Паризу је опет била светска изложба и Ендрју одлучи да заједно са својом супругом поново ранији подвиг, али су том приликом обоје изгубили живот.

Џошуа Сокум, такође Американац, сам је начинио чамац, на коме се отиснуо 1895. У току 38 месеци пловидбе он није

ушао ни у једно пристаниште, није имао ниједан озбиљнији квар и, захваљујући томе, успео је да превали 84.000 километара, обилашавши рт Хорн и Рт Добре Наде. Пошто је обилао први рт, зажелио је да се те ноћи добро испави и пришао је пустој обали. За сваку сигурност, он по палуби свога чамца „посеје“ много ексерчића с врховима нагоре. Ова предостројност није била узалудна. „Око поноћи, — причао је доцније Сокум — док сам спавао у кабини, дошло је неколико уробеника на палубу чамца, сматрајући моје заробљавање као мршени чин. Међутим, ускоро су морали да промене своје мишљење, јавко нисам ни дотакао пушку“. Петнаест година доцније, Сокум је, кад му је било 65 година, кренуо по свом старом обичају према Антилима и више га нико никад није видео. Његови подвизи ни до данас нису превасиђени.

Године 1901, опет један Американац предузео је пут сличног обима. Капетан Вос опремио је кидиску пирогу, дугу 12 метара, којој је придодао три катарке. На палуби „Тиликума“ провео је 40 месеци, крстарећи по готово свим океанима света. На ипак, он је зазршио живот као кочијаш омнибуса у Сан Франциску.

ТРАГАЊЕ ЗА ЗАКОПАНИМ БЛАГОМ

Готово ниједна седмица не прође а да се негде у свету не говори или не пише о открићу каквог закопаног блага. Или неки путник, враћајући се из далеких крајева, тврди да зна где се налази нечије закопано благо, или нека експедиција креће у правцу каквог далеког острва, да пронађе бисере или скривени златан новац. Једанпут је реч о закопаном благу на Ко-

косовим Стрвима, други пут о злату гусара Жана Лафита, које лежи сакривено у мочварима Луизијане, трећи пут о благу потопљене флоте Филипа II.

Пре више година, тјурци су вршили истраживања на месту где је потопљена Филипова флота и том приликом су, шестнаест метара испод морске површине, пронашли два стара топа и два сандука пуна злата и сребра.

ГОЛУБ И МУВА ОД МЕТАЛА

Вештина да се начини „жива лутка“ одавно је била позната људима. Тако се, на пример, зна да је Грк Архитас из Таранта, који је живео 400 година пре наше ере, конструисао голуба који је могао да лети. У 15 столећу механичар Јохан Милер начинио је гвоздену муву која је такође могла да лети, и то у оном правцу који он одреди. Та мува могла је да облети целу собу и да се спусти на његов длан. Милер је направно од метала и једног орла, који је летео пред императором Макс

симилијаном кад је овај победоносно ушао у Нириберг, 7 јула 1470. Неки науљски свештеник по имену Виргилије, који је имао много смисла за механику, израдио је велику бронзану муву и означио је на спољни зид тврђаве, где су се налазиле касарнице. Пуних осам година „мува“ је зујала и махала крилима, тако да ниједна њена истинска посестрима није смела да јој се приближи. Тако је месо увек било заштићено од квара.

КИЛОМЕТАРСКА СЛИКА

Никад ниједна слика није достигла величину „Панораме Мисисипија“, која је широка 3,65, а дугачка 4,876 метара. На њој је насликано око 2.000 километара пејзажа око ове реке, све од ушћа Мисисипија па до Нју Орлеанса, у Мексичком Заливу. Њен аутор Џон Банвард довршио ју је 1846 године. Слика је излагана на тај начин што је премотавана преко два усправна обртва постављена на позорницу једне огромне дворане. Била су потребна пуна два часа да би се видела цела слика. Чист приход од њеног излагања по свим великим престоницама света износио је око 200.000 долара.

НИЈЕ КАО ШТО СЕ ПРИЧА

Бертран Флорноа наилазио је на много животиња у сливу Амазоне и ниједна није била тако опасна како се то обично прича. Видео је прве пантере, тиграсте мачке, змије боа и сићушне колибрије, од којих је стотинак врста донео и предао Музеју природне историје у Паризу. Индијанци воле и штите

животиње. Флорноа се сећа једне војње пирогом низ неку непознат, реку, на чијим се обалама није могло видети никакво насеље. Док је чамац лагано клизио, лево и десно од реке појављивали су се јеле, поносни јагуари и друге зверке, које су достојанствено шетале и бацале радознале погледе на људе, али ниједном приликом путници нису видели борбу између ових животиња.

РВАЊЕ С МОРЕМ

дом, оне штите ноге од влаге. С тешким клопмама, наравно, није могућно трчати, али Холанђани су људи који знају добро да организују сваки по сао. Све што раде, раде на време и никад немају потребу да трче.

највреднији. Нова земља је недовољно плодна и потребно је да се уложи двапут више труда да би се добио просечан принос. Кад би на њу дошли нерадници, цео труд и новац били би узалудни. Пошто се земљиште осуши,

земљу, на којој није било ни путева, ни школа, ни зграда препустили да је насели ко хоће. После кратког времена, нова област постала је прави пакао: људи су живели по земунцима, свуда су крстарили разбојничке дружине, деца су масовно умирала, друга су рала неписмена. Требао је да прођу три генерације па да се изличи ова тешка друштвена рана.

Један хектар земље отете од мора стаје око 12.500 флорина, што износи око 1.100.000 динара. Томе треба додати трошкове за изградњу канала, путева, мостова, зграда итд. Држава даје земљу пољопривреднику пошто је на њу утрошила огромну суму, тј. уступа је с великим губитком. Али, на крају, држава је ипак у добитку, јер земљорадник ствара нова добра, флорин све брже предази из руке у руку и национални доходак је у сталном порасту. Треба видети са колико знања и умешности холандски сељак обрађује земљу. Узмимо само један пример: холандски пољопривредник подиже са хектара четири пута више пшенице од америчког фармера. Томе треба додати да је Холанђанин постао изврстан стручњак за производњу квалитетног семена кромпира, за гајење лала, за добијање скупоценог сира и разне стоке прворазредне пасмине. Холанђанин је ретко поштен и савестан радник и добар организатор посла. Усталом, треба доћи у Холандију само на један дан, с пролећа или с јесени, и видети како они, за време кишних дана, своју стоку на паши штите специјалним кабиницама, па ће сваком странцу одмах постати јасно зашто је то богата земља.

Сакога дана, док авион прелете један део Холандије, уз његове прозоре приљубљују се не само странци, већ и многи Холанђани. То се догађа изнад Флевограда, нове области која је недавно отета од мора, а сад је свака њена стопа под усевима и дрвњем.

Поступак одузимања земље од мора једноставан је: на пливачу се подиже земљана брана са широком основицом, која се постепено приближава обали. Тако се један део мора потпуно откопи, а затим се, помоћу велике црпке, из њега извуче сва вода. После неколико година, пошто кише отопе со са површине ослобођене земље, може да се приступи обради. То земљиште, које има облик лавора, нике је од морског нивоа и назива се „полдер“. Пуних десет векова Холанђани су стварали мале полдере. Данас, пошто располажу крупним финансијским средствима и снажним машинама, они граде велике полдере.

У полдеру Флеволанд засад је још пушта пространа узвишница на којој ће се изградити будући главни град ове области. Тренутно, он се састоји само од једне болнице, једне школе и десетак зграда у којима станују људи који раде на осушивању. Сем те узвишнице, куд било да се човек окрене видеће само воду. Хиљаду година Холанђани се труде да што даље од себе потисну море, и исто толико година море се труди да потисне Холанђане. Да није вештачких насипа, добар део ове државе не би постојао. Поједине њене области налазе се и по шест метара испод нивоа мора, због чега је Холандија добила оне познате одлике: ветрењаче и клопме. Пошто улегнућа не могу сама да се осуше, ветрењаче без престанка црпу воду која је остала после киша. А клопме? Услед тога што је земља преко целе године прекривена во-

Било где да се човек нађе у Холандији — у граду, на селу, у пољу или на друму — увек ће му пред очима стајати какав канал. Јер да би се осушила земља, потребно је копати јаркове за отицање воде који се уливају један у други отприлике на сваких 30 метара. Вода из јарка излива се у дубљи и нешто шири шанец, из њега одлази у канал, који се, опет, улива у један од главних колектора чији се излаз налази при самој црпној станици. Одатле, прикључена вода пребације се у море.

Додатак „дам“, који налази на крају имена многих холандских градова (Амстердам, Ротердам, итд.) означава покретну уставу за испуштање и заустављање воде. Чим наиђе плина, брана се затвара да море не би продрило у полдер; кад је осека, покретни зид на ипусту се спушта.

Будућа област Флеволанд слична је Зојдерском Језеру, које је настало осушивањем једног по једног полдера. На новим полдерима, чија површина износи од 20.000 до 50.000 хектара, налазиће се по један град, по дванаест села и по 2.500 пољопривредних имања. Радови на Зојдерском Језеру почели су 1923, а први полдер је осушен тек 1930 године. Радови на Флеволанду почели су 1942 и сада је у току насељавање колониста. Трећа област која је отета од мора биће осушена идуће године, а две последње 1980. После неимара на брани, у полдер долазе стручњаци за канале, затим инжењери за мостове и друмове и најзад архитекти.

Пошто се отме од мора, земља изгледа доста јадно: сива је, блатњава и неплодна. И поред таквог изгледа, тачно се зна где ће се подићи варошице, села, зеленило и шумари.

Пре свега, земљи треба удахнути живот. Но, не сме се мислити да њу може да насели ко хоће. Држава одабира једног по једног земљорадника, и то само оне који су

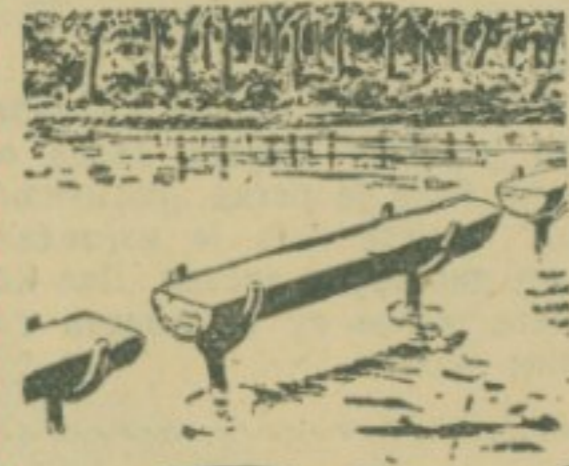
држава подиже зграде за становање, болнице, школе и пољопривредне објекте. Кад се подигну дрвореди, фасаде травњаки и цвеће, у кућу се усељава нови станар. Али, насељеник не постаје власник имања и куће. Он добија само право уживања на дванаест година, а уговор ће се обновити ако се покаже достојан указаној поверења.

Некоме може изгледати да се држава служи деспотским методама при насељавању колониста, али пре сто година Холанђани су испробали и други начин: осушили су велико језеро, па су тако добијену

ВЕРОВАТИ

И ЈЕСТЕ МОСТ, И НИЈЕ МОСТ

Женама из афричког племена Бимбали старо обичајно право забрањује да

прелазе преко моста. Међутим, како на њиховим леђима лежи готово читав терет издржавања породице, то су оне веома често приморане да прелазе преко река и потока које није увек могућно прегазити. Да би ипак несметано обавиле своје послове, а истовремено и да се не оглуше о обичајно право, оне граде мостове у деловима и тако прелазе с једне обале на другу.

НА МОЛЕРСКИМ ЛЕСТВИЦАМА ОД ГРАЦА ДО БУДИМПЕШТЕ

Јозеф Шафлер, незапослени аустријски молер, превалио је 1933 године пут од Граца до Будимпеште крећући се на двокрилним молерским лествицама. Ово необично путовање Шафлер

је предузео не из спорта или из жеље за сензацијом, већ да би на тај начин дошао до новца који није могао да заради својим радом.

СВИ УЖАСИ СВЕТА
У америчкој савезној држави Западној Вирџинији достоје четири насеља са чудним именима: Ураган, Торнадо, Циклон и Бура.

ДЕТЕ С НАЈВИШЕ ЖИВИХ ПРЕДАКА

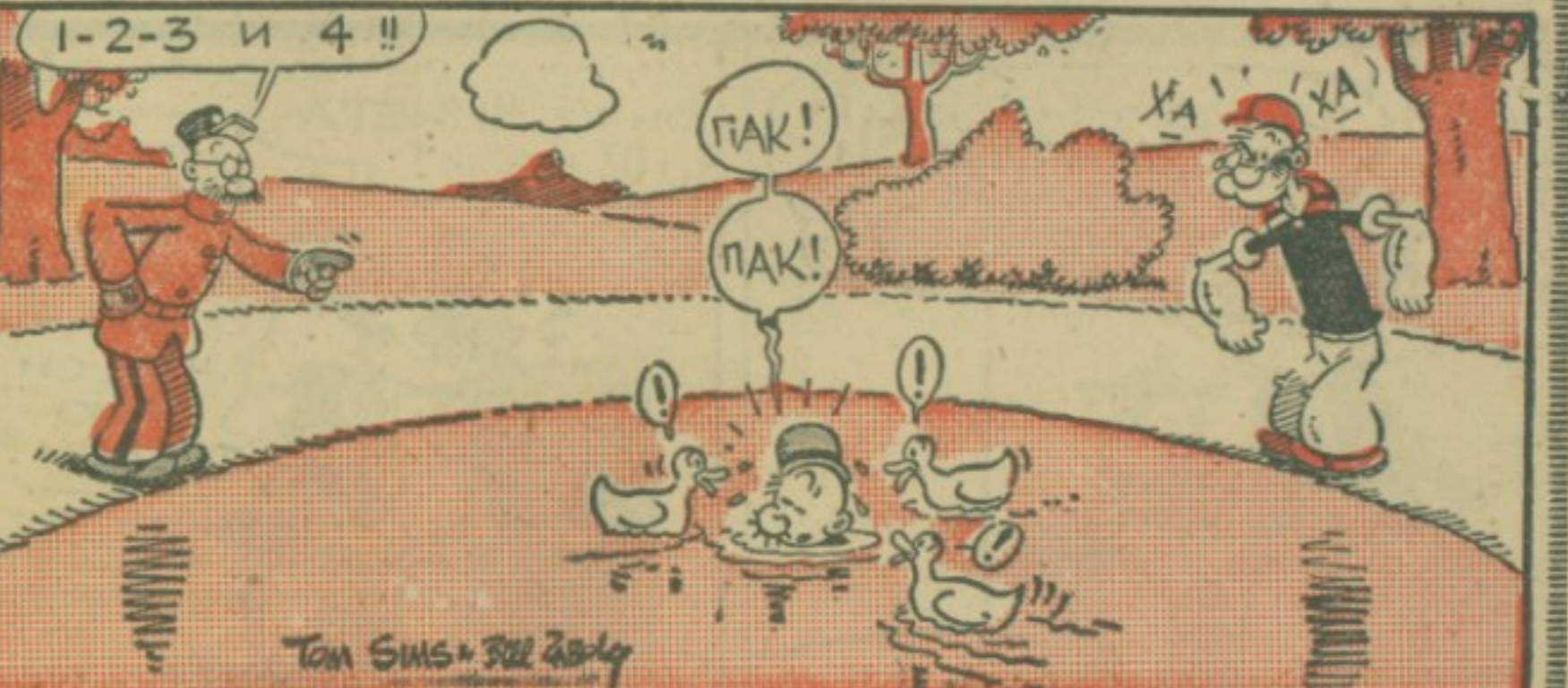
Мала Ненси Смит из Сиднеја, у Аустралији, има живе две бабе и два деда, четири прабабе и четири прадеда, једну чукунбабу и два чукундеда.

ЧИТАВ ПАРК — ЈЕДНО ДРВО

На тргу насеља Вај Милс, у Америци, стоји усамљен један велики стари хрест који је општин-

ска управа ставила под заштиту и прогласила га — градским парком.

РАТ У ПОРОДИЦИ СИНТЕТИЧКИХ МАТЕРИЈА

Полиетилен је за свега неколико година освојио тржиште пластичних материја. Разна амбалажа, цеви за заливање, кофе, специјални запущачи и многе друге ствари већ се израђују од ове нове материје добијене збијањем милијарди молекула етилена извађеног из петролеја. Но, у последње време појавио му се један опасан противник, који се спрема да га потисне: то је полипропилен. После њега доћи ће бесумње још један — полибутилен. Као што се види, борба се води у породици, јер сви ови производи чине једну серију и сви су они добијени из петролеја.

Полипропилен ће моћи свуда да замени полиетилен, али његов главни задатак биће да снабдева текстилну индустрију влакнима још чвршћим него што је најлон. Упркос извесних недостатака (доста слаба отпорност на топлоту,

тешкоћа у бојењу), нова влакна веома интересују америчку и европску индустрију.

Чудни „инструменти“

Многе рибе производе гласове, који су за сваку врсту карактеристични. Оне, додуше, немају гласних жица, али имају разне „инструменте“ да би се чуле: код неких трепере зидови мехурова који им служе за пливање, производећи звуке који иду од гроткања до рикања, док друге шкргућу зубима, при чему мехур игра улогу резонатора. Код неких риба брзо треперење извесних мишића даје звучни ефекат сличан динамомашини. Колоније ситних морских ракова „шкрипе“ у води, а морски коњаци производе кратко и снажно пуцкетање.

ШТА ЈЕ С 30.000 ТОНА ВОДЕ?

Једно од још нерешених питања која интересују научнике јесте и то куд свакодневно нестане око 30.000 тона морске воде поред обала грчког острва Кефалоније.

гом месту као река Ах, притока Боденског Језера, тако су и у Грчкој вршени опити с бојама. Данима и недељама крстарили су научници широм Грчке, гледајући неће ли се негде појавити обојена вода.

СИНТЕТИЧКИ ОБЕД ОД ЧЕТИРИ ЈЕЛА

Једној групи енглеских дијететичара пошло је за руком да справе потпун синтетички обед, чији је укусу исти као укусу свеже хране од које је састављен.

цо може да стане у кутију за шиблице. Овако јело, које може водинама да се чува, предвиђено је за изузетне случајеве: за истраживаче, људе на далеким путовањима и војнике на маневрима.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА РЕЧ „БИРО“?

Занимљива је историја француске речи биро, која се одомаћила и код других народа, па и код нас. Реч „бир“ означавала је једну врсту дебеле вунене тканине, која се звала „бир“ кад је била нешто тања и боље квалитете.

ВРХУНАЦ СИБЕРНИКЕ

Као што је познато, највећи успех сибернетике, науке која се бави усавршавањем направа за аутоматски рад, постигнут је изградом преводиоца-робота.

ним стручњацима „електронски мозак“ који не мисли само у математичким симболима, већ и потпуности преводи енглеско штиво на руски језик. Књига енглеског математичара Б. Милна „Нумеричко решење диференцијалних једначина“ прво је дело преведено на овај начин и сада се штампа као прва књига те врсте у свету.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„ПАМЕТНИ“ КИТОВИ

Један амерички писац који је пре 100 година путовао на једном броду-китоловцу описао је кита као животињу која има готово људску интелигенцију. То је, наравно, претерано, а како је уствари тешко је рећи, јер се и данас врло мало зна о менталним способностима китова.

двину дана по избијању Пелопонеског рата. У то доба Атина је имала око 100.000 становника и још хиљаде избеглица из Африке. У епидемији је страдала преко половинна становништва, а међу њима и сам Перикле. Многи сматрају да је та епидемија била тифусна грозница, други да је то била бубоничка или грудна куга, док један немачки научник мисли да су то биле мале богиње.

КОД ПТИЦА ЈЕ НИЗАК ПРИТИСАК ОПАСНИЈИ ОД ВИСОКОГ

Противно ономе како је код људи, опитима је доказано да је низак крвни притисак код птица много опаснији од високог. Међу птицама с ниским крвним притиском смртност је била готово двапут већа него код оних с високим или средњим притиском.

НЕУМОРНИ ГРАДИТЕЉ

Једна аустралиска птица налик на фазана скупља лишће, гранчице и разне друге отпадке да би од њих сградила гнездо, које често достиже величину човекових грађевина.

ТРОРОГИ КАМЕЛЕОН

Један амерички институт добио је јединствен примерак камелеона с три рога. Он личи на неког змаја из бајке и друг је око 40 сантиметара. Светле је боје, а кад се наљути или уплаши он се надме и тако плаши своје непријатеље.

ВЕЛИКЕ ЕПИДЕМИЈЕ

Према једној теорији др Џејмса Тобеја, познатог америчког писца о народном здрављу, још је могуће да свет захвати нека велика епидемија, као што је то било раније у историји, кад су на хиљаде људи падале као жртве заразе.

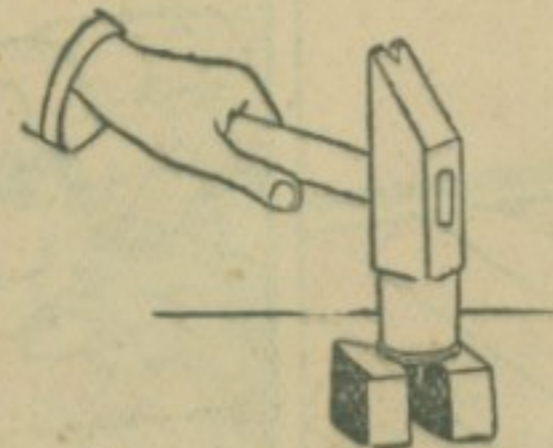
Прва велика епидемија за коју се зна била је епидемија куге која је захватила Атину 430 године пре наше ере, го-

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Пробушени новчић

Ко би рекао да се метална петодинарка или ма који други новчић може пробушити обичном танком иглом?

Па ипак, то је врло једноставно.

Да би се ово постигло, треба забринути иглу у запущач, тако да њен врх виси напоље, па онда клештима отесати други крај игле, тако да не извирује из запущача.

Игла која се налази у запущачу неће моћи да екрене ни у ком другом правцу, него ће пробити новчић.

КАД СЕ ПРОМЕНИ ЈЕДНО СЛОВО...

Дајемо вам опно још неколико речи које добијају сасвим ново значење кад им се промени једно слово, а ви се сад сетите како оне гласе пре и после промене слова.

- 1) једно стање воде — душевно болестан;
2) основа за ткање — спада у живину;
3) дивља животиња — страва монета;

Лак задатак

Ако у једном свећњаку горим десет свећа, па три свеће угасите, колико ће свећа остати?

Вештина с полудинарцем

Ставите на сто новац од пола динара и реците друговима нека покушају да га узму, али да притом не додирну ни новац ни ето. Ако ваши другови ипак већ пре вас прочитали наше објашњење, сигурно је да неће моћи да изведу ову вештину, која је — мада таква не изгледа — врло проста и једноставна.

Покушајте сад да горње цифре тако распоредите да у другом хоризонталном реду добијете двапут већи број него у првом, а у трећем реду три пута већи него у првом. Могу се употребити само горње цифре, а бројеви морају бити троцифрени.

Напомињемо вам да постоје четири разне комбинације. Да ли можете да пронађете све четири? Ако не можете сами да их пронађете, ево вам решења: а) 227, 694, 981; б) 273, 546, 819; в) 219, 438, 657; г) 192, 384, 576

ДАШТО МИ ТИ ДАШТО?

- 1) Дану клања, а ноћу звиезде броји?
2) Дрвен трбух, кожна лева, двама говори?
3) Зелено је трн није, бијело је сир није, репато је мрш није?

Чаробник бројеви

На горњој слици имате девет цифара, а поред сваке цифре по једног припадника различитог народа, који се чуде томе какве се све вештине могу извести с бројевима.

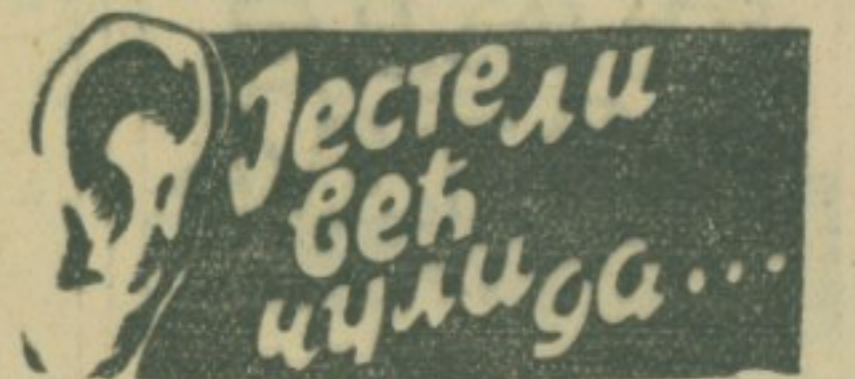

Покушајте сад да горње цифре тако распоредите да у другом хоризонталном реду добијете двапут већи број него у првом, а у трећем реду три пута већи него у првом. Могу се употребити само горње цифре, а бројеви морају бити троцифрени.

Напомињемо вам да постоје четири разне комбинације. Да ли можете да пронађете све четири? Ако не можете сами да их пронађете, ево вам решења: а) 227, 694, 981; б) 273, 546, 819; в) 219, 438, 657; г) 192, 384, 576

ДАШТО МИ ТИ ДАШТО?

- 1) Дану клања, а ноћу звиезде броји?
2) Дрвен трбух, кожна лева, двама говори?
3) Зелено је трн није, бијело је сир није, репато је мрш није?

... први научни конгрес одржан је 1828 године у Немачкој. Том конгресу присуствовало је 400 научника, а председавао му је Хумболт.

... чувени португалски морепловац Магелан (1480—1521) био је сакат.

... од свих европских земаља Финска има највише, а Холандија најмање шума.

... врсту калдрме на звану макадам измислио је енглески инжењер Џон Лондон Макадам (1756—1836), коме је првом пало на ум да празнине између појединих комада залије смолом.

... сир пармезан тако се зове зато што је први пут направљен у Парми, где су га справљали становници тог града — Пармезани.

... француски професор Ж. Рабате објавио је 1922 године у Тананариви, на Мадагаскару, један свој велики спев о Краљевињу Марку.

ШТА ЈЕ ПАРИК?

Парик је у српским изворима Средњег века синонимни назив за меропха, тј. за земљорадника који је подложен властели.

ТУРИСТИЧКИ АУТОБУС БЕЗ ПРЕМЦА

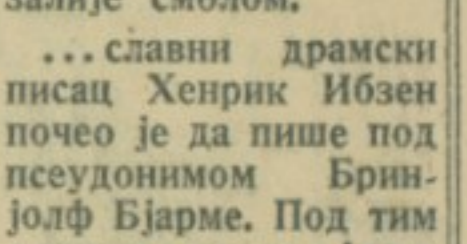
У једној торинској фабрици у току је израда новог типа аутобуса, који ће имати као погон гасну турбину и моћи ће да развије брзину од 200 километара на час.

Седишта ће бити удобна и моћи ће по жељи да се нагну или окрећу. Врата ће се налазити са обе стране, како би одговарала саобраћајним прописима у свим земљама. Кола ће имати уређаје за хлађење и грејање, радио-телефон и телевизију, затим бифе и апарат за кување кафе. Најзад, имаће савремене гуме, без улошка.

... у Токију је некад постојао клуб хлававих људи који је имао девизу: „Што сјајнија ћела, то светлија душа“.

... Врњачка Бања почела је да прима болеснике на лечење гек у другој половини 1868. Те исте године, само нешто раније, било је образовано „основателно друштво лековите кисело-врвине воде у Врњцима“.

... у лимуну има око 10% шећера.

... славни драмски писац Хенрик Ибсен почео је да пише под псеудонимом Брин-јолф Бјарме. Под тим именом издао је и своју драму „Катилина“.

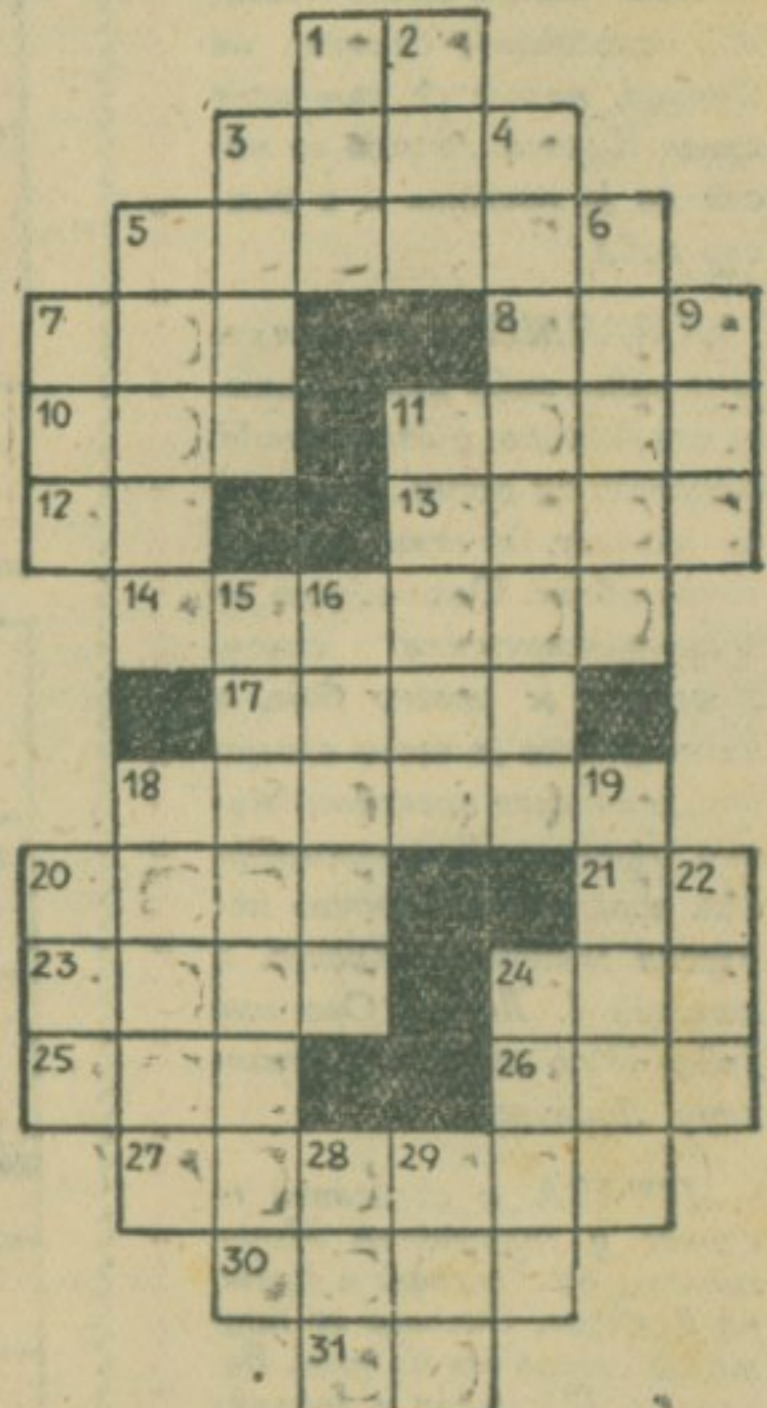
... у Хомеровој „Одисеји“ на једном месту стоји да је Одисејев отац чупао траву с рукавицама на рукама. Ксенофон, описујући Персијанце, каже да они на рукама „носе навлаке“.

а Плиније Млађи помиње да његов секретар носи рукавице да би сачувао руке од хладноће.

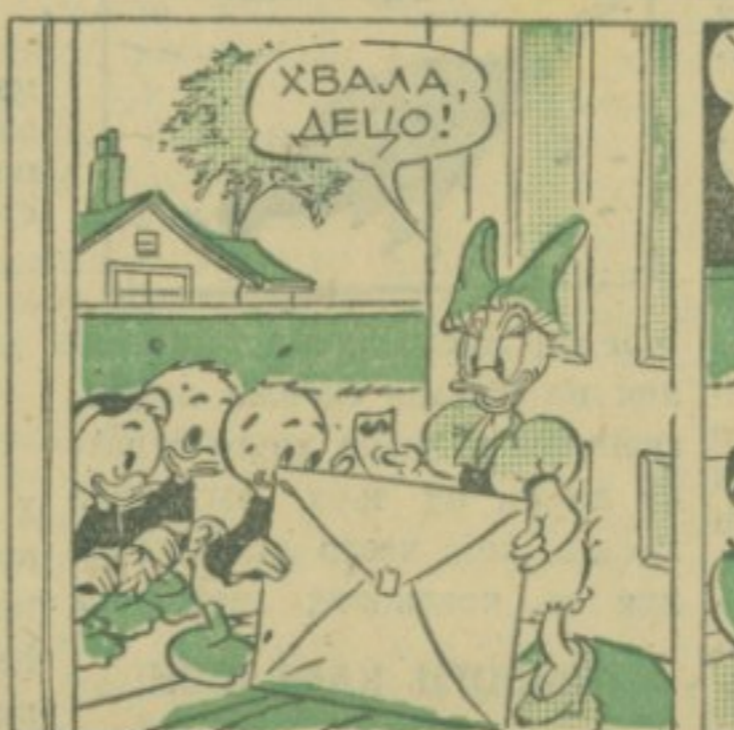
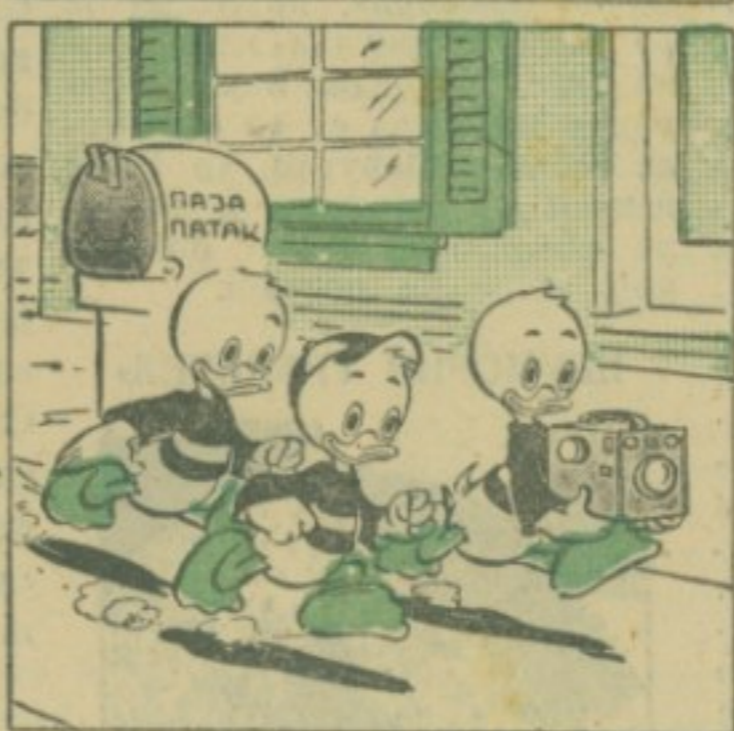
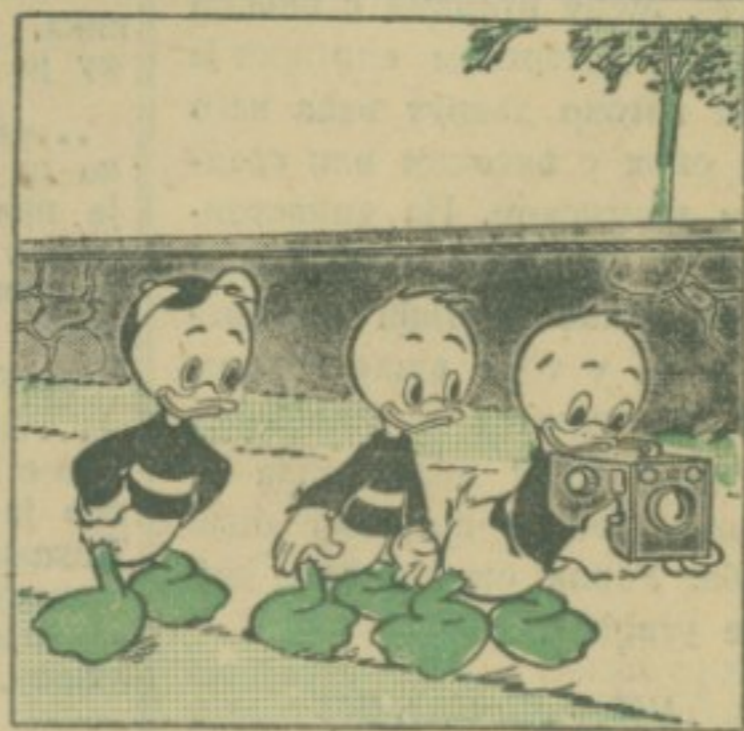
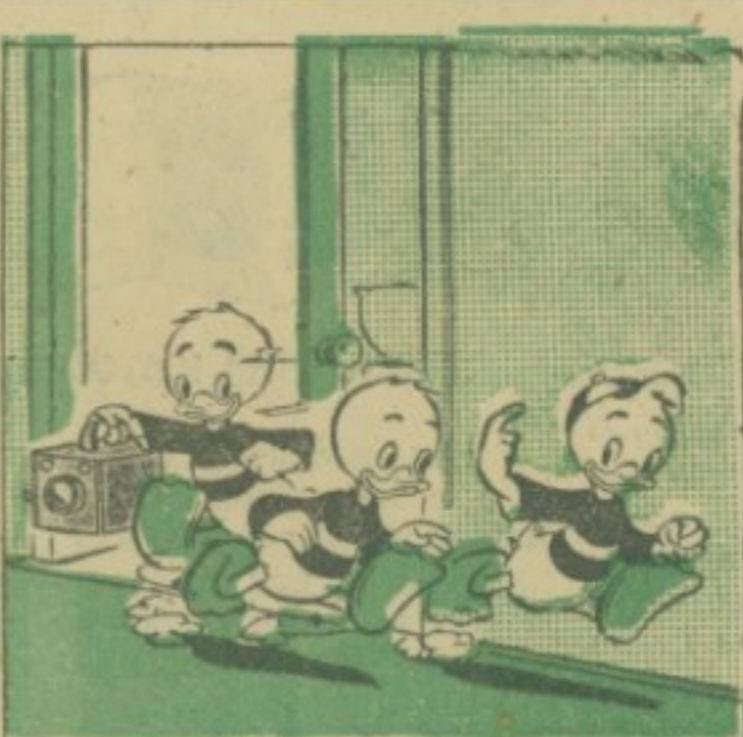

Водоравно: 1) бог подземља у трчкој митологији; 2) острво у Јејеском Мору; 3) правни лек против првостепене судске пресуде; 4) речна риба; 5) чај од трава; 6) неман; 7) железничка трачница; 8) лична заменица; 9) врста административног акта; 10) такмица; 11) рђав, зао; 12) становнике града Удино; 13) вазда, свагда; 14) историчко место у Малој Азији; 15) степен развјетка, раздвојење; 16) лако ломљив; 17) свежа; 18) орган чула вида; 19) морски пас; 20) предворје; 21) скраћеница за километар.

Усправно: 1) мера за површину (множ.); 2) презиме оснивача романске филологије; 3) део брода; 4) језеро у Јужној Америци; 5) снага; 6) сплет планина; 7) усамљен; 8) преграђени део реке; 9) немачки композитор из 19 века; 10) област у Југозападној Африци; 11) епско песничтво; 12) удубљење у карстним предеоима; 13) отприлике, око (лат.); 14) град на Уралу; 15) део намештаја; 16) подручје на северу Европе; 17) енглески морепловац из 18 века; 18) град у Немачкој.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Л(аза) К(остин); 2) Јара; 3) Деица; 4) Саламина; 5) ума; 6) лој; 7) Ра; 8) ат; 9) да; 10) римеса; 11) капа; 12) патина; 13) ку; 14) их; 15) рт; 16) ина; 17) Иго; 18) Тараскон; 19) Сатурн; 20) кама; 21) ка.
Усправно: 1) лава; 2) Крим; 3) Јела; 4) азис; 5) ламар; 6) анода; 7) сур; 8) аја; 9) Амати; 10) телпх; 11) Ика; 12) Сан; 13) Пуна; 14) аргои; 15) кит; 16) тон; 17) арак; 18) икра; 19) атак; 20) стма.

ЗАБОРАВНИ УЧИТЕЉ ПАМ'ВЕЊА

Пера Ждера жали се једног дана Попају:

— Замисли безобразлука! Давао сам једном човеку лекције из вештине памћења, а сад неће да ми плати ни паре.

— Па тужи за суду, — саветује му Попаја.

— Не могу, — тужно ће Пера. — Знаш, заборавио сам му име.

ОСТАЈЕ ПРИ СВОМЕ

Мики: Хајде, молим те! Зашто нећеш да попијеш кригљу пива кад је већ ту, на столу?

Хорације: Прво, зато што ми је лекар забранио да пијем. Друго, зато што сам се уписао у друштво трезвењака. А треће, малочас сам попио две!

МОЖЕ И БЕЗ ТОГА

Шиља се удвара својој нојој пријатељици:

— Кад бисте ви сад нама у воду, а ја вас спасао, па кад бих вас после тога заприсио, да ли бисте пристали да пођете за мене?

— Хм... — замисли се девојка. — Зар је баш потребно да прво паднем у воду?

Рођи је ОДГОВОР

КУЛИЧ је:

трава село јунак из народне песме страно презиме

ЛОРАНДИТ је:

француски трубадур минерал град у Португалији тропски цвет

МРЧАРА је:

планина биљка народни назив за једну болест острвце

ОДГОВОР

КУЛИЧ је село у поднавској области, а налази се у близини Смедерева. У његовој непосредној близини, на Дунаву, налазе се развалине града Кулича, за који се мисли да је постојао и у римско доба.

ЛОРАНДИТ је минерал који је нађен међу рудама арсена код Алишара, у Македонији. Кристали су ситни. Неки имају плочаст, а неки призматичан облик. Одликују се метално-дијамантским сјајем. Лорандит је црвене боје, а на површини је често оловно црно, а понекад прекривен жутиим прахом. Кристалографски, лорандит је проучио мађарски минералог Кренер, а хемиски Ј. Лоцка. Ово име добио је по мађарском физичару Лоренду.

МРЧАРА је стеновито острвце у Јадранском Мору, западно од Ластова, а јужно од Корчуле. Острвце се пружа од севера према југу. Високо је 121 метар и заузима површину од 1,8 квадратни километар. Мрчара је под вегетацијом, а слабо је развијена.

